

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА I

БРОЈ 1

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

THE SASA LIBRARY FORUM

YEAR I
VOLUME 1

Accepted on June 18th 2013, at the 6th meeting of the SASA Department of
Languages and Literature, following the reviews of academician
Nada Milošević Đorđević and academician *Predrag Piper*

Editor-in-chief
Corresponding member
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2013

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА I
БРОЈ 1

Примљено на VI скупу Одељења језика и књижевности
од 18. јуна 2013. године, на основу рецензија академика
Наде Милошевић Борђевић и академика *Предрага Пипера*

Уредник
дописни члан
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД
2013

Издаје
Српска академија наука и уметности

Технички уредник
Мира Зебић

Тираж 450 примерака

Штампа
Colorgrafx, Београд

© Српска академија наука и уметности, 2013

САДРЖАЈ

<i>Увод</i>	7
<i>Foreword</i>	9
ПРИКАЗАНЕ КЊИГЕ УТОРКОМ У САНУ (17. XII 1991 – 21. VI 2011)	11
ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ (8. XI 2011 – 11. XII 2012).....	61
<i>Стари Грци : портрет једног народа / Иван Јордовић</i>	63
<i>Радост препознавања / Нада Милошевић-Ђорђевић</i>	79
<i>Жива реч : зборник у част проф. др Наде Милошевић-Ђорђевић / уредници Мирјана Детелић, Снежана Самарџија</i>	79
<i>Сентандреја : српске повеснице / Динко Давидов</i>	89
<i>Српска стематографија : Беч 1741. / Динко Давидов</i>	89
<i>Капија Балкана : брзи водич кроз прошлост Београда / Светлана Велмар-Јанковић</i>	99
<i>Лаза Костић / приредио Љубомир Симовић</i>	105
<i>Лаза Костић : 1841–1910–2010 : [зборник радова] / уредник Љубомир Симовић</i>	105
<i>Топонимија Пивске планине / Радојка Цицмил-Реметић</i>	123
<i>Српска енциклопедија. Том I. Књ. 1–2</i>	135
<i>Надмени савезник и занемарено српство : британско-српски односи (1875–1941) / Драгољуб Р. Живојиновић</i>	153

<i>Дечанска пустиња : скитови и келије манастира Дечана / Даница Поповић, Бранислав Тодић, Драган Војводић.....</i>	161
<i>Српска државност у средњем веку / Милош Благојевић.....</i>	169
<i>Грамматика и лексика у словенским језицима : зборник радова с међународног симпозијума / главни уредник Срето Танасић.....</i>	177
<i>На траговима Војислава Ј. Ђурића / уредници Дејан Медаковић, Цветан Грозданов.....</i>	191
<i>Дан Библиотеке САНУ посвећен дугогодишњем управнику Библиотеке академику Никиши Стипчевићу.....</i>	197
<i>Птице : књижевност, култура / одговорни уредник Никола Тасић ; уредници Драган Бошковић, Мирјана Детелић.....</i>	207
<i>Друштвена и политичка мисао и делатност Владимира Јовановића : зборник радова са научног скупа одржаног 22. и 23. маја 2008. год. / уредници Михаило Марковић, Александар Костић.....</i>	217
<i>Кардиологија / уредници Миодраг Остојић, Владимир Кањух, Бранко Белеслин.....</i>	227
<i>Голи оток. Књ. 1–5 / Драгослав Михаиловић.....</i>	233
<i>Флора Србије. 2 / уредник Владимир Стевановић.....</i>	245
<i>Истакнути српски лекари и професори. Књ. 1 / Радоје Чоловић.....</i>	251
<i>Др Лаза К. Лазаревић – живот и дело : [зборник радова са научног скупа] / [уредници Радоје Чоловић, Брана Димитријевић].....</i>	251
<i>О песмама, поемама и поетици Матије Бећковића : зборник радова / [уредници Јован Делић, Драган Хамовић].....</i>	259
<i>Рачунарска интелигенција у саобраћају / Душан Теодоровић, Милица Шелмић.....</i>	269
<i>Саборно гробље у Сентандреји : прошлост и натписи / приредили Наташа Вуловић, Марија Ђинђић, Владан Јовановић, Данијела Радоњић, Димитрије Е. Стефановић (уредник и аутор уводних студија).....</i>	273
<i>Именик аутора, уредника и говорника.....</i>	281

УВОД

Делови укупне делатности САНУ јесу и приказивање књига и зборника у издању Академије, књига и зборника чији су писци и уредници академици, као и приказивање издања института и центара чији је САНУ оснивач. На тај начин се обнародују и оцењују резултати научних пројеката и личног доприноса чланова САНУ. Приказивање књига уторком у САНУ започето је 1991. године и непрекидно траје до данас. Од новембра 2011. године програми се одвијају под називом *Трибина Библиотеке САНУ*. Када је Академијин Извршни одбор то прихватио, истовремено је усвојио и текст који се штампа на свакој позивници:

„Трибина Библиотеке САНУ основана је да приказује јавности нове књиге чланова САНУ, нова издања САНУ и њених института, из свих области науке и уметности. Први уредник Трибине био је академик Никша Стипчевић, управник Библиотеке САНУ од 1991. до 2011. године.

Од октобра 2011. године уредник Трибине је дописни члан Миро Вуксановић, управник Библиотеке САНУ.”

Од новембра 2011. прикупљају се текстови написани за Трибину. Сви говорници су добили замолнице да своје прилоге дају за објављивање, али се нису одазвали они који су говорили без написаног текста. Због тога и није могао овај збир радова да буде целовит.

Приказане публикације дате су у хронолошком реду, са основним подацима (наслов, аутор или уредник, место издања, издавач, година). Испод тога, по редоследу казивања на Трибини, уписана су имена говорника с њиховим академским и научним звањима. Потом стоји датум када је књига приказана. Кратка реч уредника, на почетку, изговорена да служи као повезница с беседама које најављује, написана је као израз поштовања према књизи, говорницима и послу на уређивању Трибине. Беседе о приказаним књигама објављују се без измена, како су их аутори послали. Ако неко није дао текст, остаје забележено да је говорио.

У првом делу годишњака презентовани су сви програми од 1991. до половине 2011, под насловом *Приказане књиге уторком у САНУ*, са основним подацима и именом уредника академика Никше Стипчевића.

Други део годишњака *Трибина Библиотеке САНУ* има и такав наслов, са назначеним временским распоном и именом уредника. Потом се нижу беседе о приказаним публикацијама.

Регистар бележи имена поменута у годишњаку, а садржај наслове публикација и ауторе, односно уреднике.

Покретањем овог годишњака прибирају се чињенице које су део историје САНУ, скреће се пажња на Академијину издавачку делатност, упознаје се научна и остала јавност са стваралачким активностима академика и даје се сведочанство (које нажалост није потпуно) о елитном месту за приказивање књига.

С таквим намерама креће први број *Трибине Библиотеке САНУ*. Предлог за покретање *Трибине*, као нове серије, подржали су Савет Библиотеке, Одељење језика и књижевности, Издавачки одбор и Извршни одбор, а одлуку је донело Председништво САНУ 5. априла 2013. године.

Стручне сараднице у припреми приказивања књига биле су библиотекарке Љубинка Васић од 1991. до 2010. и Биљана Јоцић од 2010, у сарадњи са запосленима у Библиотеци и заједничкој служби САНУ.

април 2013.

М. В.

FOREWORD

Among many activities of the Serbian Academy of Sciences and Arts (SASA) there are public presentations of new monographs or collected papers published by the SASA, written or edited by SASA members, as well as new editions published by SASA institutes and centers. In this way, the results of scientific projects and personal contributions of SASA members are presented to the public eye and made available for assessment. The public presentations of books at the SASA on Tuesdays have been taking place since 1991. As of November 2011, the programmes have been running under the name *of the SASA Library Forum*. Once the Executive Council of the Presidency adopted the new name, it simultaneously approved the content of the text printed on every letter of invitation for the Forum:

“The SASA Library Forum was established so as to present to the public eye new books on science and arts written by SASA members, new SASA publications and the editions of SASA institutes. From 1991 to 2011 Nikša Stipčević, the director of the SASA Library, was the first editor-in-chief of the SASA Library Forum.

Since October 2011, corresponding member Miro Vuksanović, the director of the SASA Library, has been the Forum’s editor-in-chief.”

Since November 2012, the texts of the speeches uttered at the Forum have been collected. All participants received letters of request to hand in their speeches for publication; however, those who gave a speech without prior having prepared a written text did not answer the call. Hence this collection could not have been an integral one.

The publications presented at the Forum are listed chronologically, offering basic information (the title, author or editor, the place of publication, the publisher, and the year of publication). Beneath these, according to the Forum addressing turns, the names of participants accompanied with their academic and scientific titles are written. Afterwards, the date when the Forum was held is given. A short opening word by the Forum’s editor-in-chief follows, uttered in order to serve

as a link to the ensuing speeches, written out of admiration and respect for the publication presented, the participants and the editing task he was entrusted with. The reviews on the books presented are given with no alternations, in the original form the authors handed in. If someone has not submitted a text, their name is nevertheless mentioned among the participants.

The first part of this annual, entitled *The books presented on Tuesdays at the SASA*, brings a list of all programmes held in the period 1991-2011, basic information on the presentations and the name of the first editor-in-chief, academician Nikša Stipčević.

The latter part of *the SASA Library Forum* annual bares the same name, providing information on period when the Forums were held and the name of the editor. There after, the speeches on the books presented ensue.

Index provides names mentioned in the annual whereas the contents include titles of the publications presented, names of the authors, that is, editors.

By commencing this annual publication, the facts that marked the history of the SASA have been compiled, attention is drawn to the publishing activity of the Academy, scientific and non-scientific audiences are informed on creative endeavours of academicians and a sort of a testimony (though unfortunately not a complete one) about an exclusive spot where books are presented is given.

These were intentions that inspired the initiative for the first volume of *the SASA Library Forum*. The proposal to establish *the Forum* as a new Academy series received support from the Lybrary Council, Department of Language and Literature, Publishing committee and the Executive Council of the Presidency, whereas the Presidency passed the decision on April 5, 2013.

Librarians who assisted in the organization of the Forums were Ljubinka Vasić (1991-2010) and Biljana Jocić (since 2010) in cooperation with other Library and Academy employees.

April 2013

M. V

Рачунарска интелигенција у саобраћају / Душан Теодоровић, Милица Шелмић. – Београд : Саобраћајни факултет, 2012

Говорили: проф. др Вера Ковачевић-Вујчић
проф. др Јован Поповић
дописни члан Душан Теодоровић

У Београду, уторак 4. децембар 2012. у 13.00 часова.

ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У САОБРАЋАЈУ

Дописни члан САНУ Душан Теодоровић и његова млада сарадница др Милица Шелмић, обоје с истог факултета, објавили су књигу Рачунарска интелигенција у саобраћају. Почетни одељак објашњава појам савремених интелигентних система који су „засновани на рачунарским техникама способним да рачунају са речима”, „да уче и да се адаптирају”, и „да врше на систематичан начин стохатичко претраживање и оптимизацију”. „Скуп ових техника је познат под називом *рачунарска интелигенција*”, пишу аутори и тако нас уводе у књигу која је настала по предавањима професора Теодоровића на Вирџинија универзитету.

Нама се одмах јавила помисао да ли рачунарска интелигенција може да се замени изразом људска интелигенција, али се то само разјаснило. Реч је о истом. Рачунар може да врати само оно што му је научник дао. Ни мање ни више од тога.

Зато је главно питање сваког читаоца пред оваквом књигом: да ли може рачунарска интелигенција да умањи велике губитке у саобраћајним удесима! Како, дакле, да се научна прецизност претвори у људску пажњу, како да будемо сигурни на друму?

На који начин усмеравање саобраћајних путева решава књига пред нама, које су научне новине, како се могу примењивати, говориће проф. др Вера Ковачевић Вујчић, проф. др Јован Поповић, рецензент, и дописни члан Душан Теодоровић, коаутор књиге *Рачунарска интелигенција у саобраћају*.

(Уводна реч уредника)

М. В.

ЈОВАН ПОПОВИЋ

Желим да вам најпре у најкраћим цртама представим ауторе ове књиге.

Душан Теодоровић се бави саобраћајним инжењерством и операционим истраживањима и један је од пионира примене метода вештачке интелигенције у саобраћајном инжењерству у свету. Редовни је професор на Саобраћајном факултету, професор емеритус на *Virginia Polytechnic Institute and State University* и дописни члан *Српске академије наука и уметности* од 2009. године.

Професор Теодоровић је објавио преко 150 радова, од тога 70 у међународним часописима са SCI листе и његова цитираност, према бази података *Google Scholar*, је преко 2500. Пре ове, написао је 5 књига од којих су три објављене код угледних светских издавача (*Gordon and Breach Science Publishers*, *Kluwer Academic Publishers*). Монографија *Traffic Control and Transport Planning: Fuzzy Set Theory and Neural Networks Approach, са Катарином Вукадиновић као коаутором*, објављена 1998. године, добила је изузетно позитивне приказе у међународној научној јавности и користи се, као и остале књиге професора Теодоровића, при држању курсева на редовним и докторским студијама код нас и у свету.

Члан је уредништва и стални рецензент многих угледних међународних часописа и више пута је по позиву био гост-уредник специјалних бројева у њима.

До сада је одбрањено 10 докторских дисертација и 9 магистарских радова у земљи и иностранству урађених под његовим менторством.

Обављао је различите одговорне дужности и био је и проректор за науку Универзитета у Београду.

Милица Шелмић је била студент генерације на Саобраћајном факултету.

2011. године докторирала је и за своју дисертацију добила награду Привредне коморе града Београда за најбољи рад те године на Београдском универзитету.

Објавила је 5 радова у међународним научним часописима, више радова је публиковала у домаћим часописима и саопштила на конференцијама у земљи и иностранству. Сада ради као доцент на Саобраћајном факултету у Београду.

Књига је обима 210 страна, лепо је илустрована, садржи 6 поглавља и у богатом списку референтне литературе наведене су 152 релевантне јединице.

Прво поглавље је посвећено фази-скуповима и фази-системима, друго фази-логици и пројектовању фази-система (пример прорачуна броја шалтера урађен у Матлабу), а треће примерима коришћења алгоритама апроксимативног резоновања при избору руте (конкретно

у ваздушном саобраћају) и управљању речном флотом минимизацијом времена чекања потисница.

Четврто поглавље, названо Еволуционо рачунање, посвећено је генетским алгоритмима као једној од најчешће коришћених метахеуристика при решавању сложених проблема комбинаторне оптимизације.

Пето поглавље, названо Интелигенција групе, објашњава три метахеуристике засноване на понашању групе: Оптимизацију колонијом мравца, Оптимизацију колонијом пчела и Оптимизацију групом честица. У овом поглављу књига достиже највише домете јер се коментаришу теоријске новости по којима је Душан Теодоровић светски познат операциони истраживач. Он најпре 2001. са својим докторантом Пантом Лучићем уводи оптимизацију колонијом пчела (BCO) коју тестирају на решавању проблема трговачког путника.

Аутори су испитивали ефикасност BCO алгоритма на низу benchmark проблема и на свима (од 51 до 1.002 чвора) је добијена или подударност са оптималном вредношћу, или сасвим мала релативна грешка.

У шестом поглављу су приказане неуронске мреже. Досадашња искуства су показала да неуронске мреже могу да буду успешно искоришћене за проблеме пресликавања улазних података на излазне податке и решавање оптимизационих задатака. Дати су примери примене неуронских мрежа у саобраћају и примери како се Матлаб користи.

Толико о књизи, али из ње се види и то како Душан Теодоровић сарађује са својим докторантима. То није лак посао јер је он као ментор веома захтеван. Али, он се толико посвећује сваком од њих и толико радује сваком напретку да је право задовољство сарађивати са њим. Сви његови докторанди су дијаманти које он умешно бруси да би неки од њих заблистали брилијантским сјајем. Тај његов печат, шлиф који им даје, препознатљив је у заједничким радовима и књигама као што је и ова. Познавајући ентузијазам Душана Теодоровића, и докторанте и друге сараднике са којима тренутно ради, сигуран сам да ће бити још објављених радова и лепих уџбеника и монографија.

